

LAUSUNTOKYSELY: Hallituksen esitykset eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ym. sekä laiksi kotoutumisen edistämisestä

Tervetuloa vastaamaan lausuntokyselyyn I) luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, laiksi alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ja laiksi yksityisistä rekrytointipalveluista sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta sekä II) luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä.

I. Esitys sisältää kolme uutta lakiehdotusta:

1. lakiehdotus: laki julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista
2. lakiehdotus: laki alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta
3. lakiehdotus: laki yksityisistä rekrytointipalveluista.

Seuraavat voimassa olevat lait kumottaisiin:

- laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012)
- laki työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014)
- laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (7/2014)
- laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (9/2013)
- laki sosiaalisista yrityksistä (1351/2003).

Lisäksi muutettaisiin työttömyysturvalakia ja eräitä muita lakeja.

II. Esitys laiksi kotoutumisen edistämisestä

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi kotoutumisen edistämisestä, joka korvaisi voimassa olevan lain (1386/2010).

Lausuntopyyntöaineistossa on kyselylomake pdf-muotoisena.

Lausunnot pyydetään antamaan 16.6.2017 klo 16.15 mennessä.

Huom! Kyselyn avovastaus-kenttien enimmäispituus on 4000 merkkiä. Mikäli tämä ei riitä, voitte lähettää lausuntonne myös sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo@tem.fi .

Kyselyyn vastaamista ei ole mahdollista välillä keskeyttää, vaan kyselyyn on vastattava kerralla. Kyselyssä ei myöskään pysty palaamaan taaksepäin aiemmalle sivulle tarkistamaan tai muuttamaan vastausta sen jälkeen kun "Seuraava"-painiketta on painettu. Kysely on suomenkielinen, mutta vastaukset voi antaa myös ruotsiksi.

Vastauksen lähettäminen: Kun vastaus on valmis, paina kyselylomakkeen lopussa olevaa "Lähetä" -painiketta. Tämän jälkeen kyselystä aukeaa "Kiitos-viesti", mikä osoittaa, että vastaus on lähtenyt onnistuneesti.

Ole ystävällinen ja kirjoita sähköpostiosoitteesi:

TAUSTATIEDOT

1) * Vastaajataho

- kunta
- maakunnan liitto
- muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
- julkisomisteinen yhtiö
- ministeriö
- ELY-keskus
- TE-toimisto
- aluehallintovirasto (AVI)
- muu valtion viranomaisen
- järjestö
- joku muu, mikä

2) * Vastaajatahon virallinen nimi

Oulun kaupunki

1. Laki julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista

Ehdotetun julkisia rekrytointi- ja osaamispalveluja koskevan lain keskeisenä sisältönä olisi työnhakijan palveluprosessin määrittely (2 luku) sekä niiden rekrytointi- ja osaamispalveluiden määrittely, joita jokaisessa maakunnassa olisi oltava tarjolla (3 luku). Rekrytointipalveluna maakunnan tulisi välittää tietoa osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista, antaa rekrytointiin ja työnhakuun liittyvää neuvontaa sekä yhteen sovittaa työtilaisuuksia ja työnhakijoita. Osaamispalveluna maakunnassa tulisi olla tarjolla ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta. Maakunta voisi lisäksi järjestää muita rekrytointia ja työnhakua tukevia sekä osaamista kehittäviä palveluja. Muista palveluista määriteltäisiin tarkemmin ainoastaan työkokeilu (4 luku). Muutoin palveluiden sisältöä ei määriteltäisi.

3) 1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

Säännösten **sisältö ja palveluiden määrittely** ohjaa myös rahoitusta: Palveluiden rahoitus uudistuu siten, että nykyisin palvelujen järjestämiseen tarkoitetut määrärahat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa momentilla 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (*siirtomääräraha 2 v*) siirretään osaksi maakuntien **yleiskatteellista rahoitusta**. Ehdotetussa laissa säädettäisiin edellä tarkoitettuun palvelukokonaisuuteen kuuluvista rekrytointi- ja osaamispalveluista, joiden ulkopuolelle jäämässä useita aiempia eri palvelukokonaisuuksia, joita voitaisiin järjestää harkinnanvaraisina hankintoina. Harkinnanvaraisia ja palvelutarpeeseen perustuvia palveluiden hankinta voi olla uhattuna, jos niitä ei laissa määritellä eikä niihin varata korvamerkittyjä määrärahoja. Käytännössä tarveharkintaan perustuvat palvelut voivat tällöin jäädä kokonaan järjestämisen ulkopuolelle.

Ehdotetussa 4 kohdassa määriteltäisiin **palveluntuottaja**, lakiluonnos ei huomioi muutoksia, joita reformiministerikokous 1.6.2017 on todennut 31§ Palvelun järjestämis- ja tuottamisvastuun osoittaminen talousarviossa: *Tämän lain säännösten estämättä maakunnalle taikka yhdelle tai useammalle maakunnan kunnalle voidaan valtion talousarviossa osoittaa järjestämis- tai tuottamisvastuu sellaisesta palvelusta tai*

toiminnasta, jota varten talousarviossa osoitetaan erillinen määräraha. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin 1 momentissa tarkoitetun järjestämisen ja tuottamisen menettelytavoista.

4) 2 luku Työnhakijan palveluprosessi, kommentit:

Työhaun aloittaminen: Ehdotetun säännöksen mukaan työhaun voisi aloittaa verkkopalvelun lisäksi pyytämällä sitä henkilökohtaisesti maakunnalta tai palveluntuottajalta, jonka maakunta olisi nimennyt tähän tarkoitukseen. Henkilökohtaisen pyynnön voisi esittää käyntiasioinnin yhteydessä, mutta se voisi tapahtua myös esimerkiksi kuvallisen etäyhteyden välityksellä tai puhelimitse. Henkilökohtaisuus tarkoittaisi kuitenkin sitä, että asiakkaan henkilöllisyys on edelleen pystyttävä varmistamaan.

Keskitettyjen palveluiden uhkana on, että vaikka esitetään, että maakunnan olisi järjestettävä alueelleen fyysisiä toimipisteitä, joissa työhaun voisi aloittaa käyntiasioinnilla, tulevat ne sijainniltaan olemaan pitkien etäisyyksien ja kuntalaisen näkökulmasta julkisten kulkuyhteyksien puuttuessa heille saavuttamattomia. Toimiva ratkaisu olisi, jos kuntien kanssa yhteistyössä rakennetaan toimintamalli, jossa jokaisessa kunnassa on sopimus palveluiden tuottamisesta mm. työhaun aloitukseen ja palvelutarvearvioinnin toteuttamiseen alkupalveluna. Kunta on markkinoista riippumaton toimija ja kunnilla on kokemusta ja osaamista palvelusta.

Työhaun päättäminen: Ehdotetun 4 kohdan mukaan työhaun voimassaolo päättyisi, jos työnhakija ei valitsisi palveluntuottajaa asetetussa määräajassa siitä, kun hänet olisi ohjattu käyttämään **valinnanvapauttaan**. Käytännössä tämä seikka johtaa ongelmiin, henkilöiden valinnanvapaus on monin osin ristiriidassa työllisyystavoitteiden kanssa sekä valintaan liittyvän harkinnan, että motivaation näkökulmasta. On myös huomioitava, että osa henkilöistä voi tulla ohjatuksi myös sekä maakunnallisen järjestäjän tai tuottajahenkilöstön että muiden palvelun tuottajien omista intresseistä, esimerkiksi kun palvelutarpeen arvioinnin tekisi palveluntuottaja.

Lisäksi esityksen mukaan työttömällä työnhakijalla olisi **velvollisuus ilmoittaa** verkkopalvelussa vähintään seitsemän päivän välein työnhakunsa jatkumisesta ja työnhakuun liittyvistä toimista. Jos työnhakija jättäisi tekemättä ilmoituksen, hänen työnhakunsa päättyisi. Vaikka tämä periaatteessa on tavoitteena hyvä, tulee tämä asettamaan henkilöitä epätasa-arvoiseen asemaan verkkopalveluiden saatavuuden ja mahdollisesti vaihtoehtoisena toimintatapana puhelinilmoituksen suhteen. Henkilöillä on usein taloudellisesta tilanteesta johtuen ongelmia myös tavoitettavuudessa ja sen vuoksi yhteydensaaminen tulisi olla vaihtoehtoisesti myös maakunnan kasvupalveluiden palveluvelvoitetta erikseen sovittuna vaihtoehtoisena menettelynä.

Palvelutarpeen arviointi. Esityksen mukaan monialaisen palvelun tarve olisi arvioitava nykyisen TYP-lain tapaan tiettyjen aikarajoihin sidottuna (300 pv, 12 kk ja 6kk) kun tosiasiallisesti **monialaisen palvelun tarve on nimenomaan asiakaslähtöinen ja edellä mainituista aikarajoista tulisi luopua**. Palvelutarpeen arviointi myös liittyen monialaisten palveluiden suhteen tulisi toteuttaa välittömästi ensimmäisessä palvelutarpeen arvioinnin kohdalla eli 2 viikon kuluessa.

5) 3 luku Rekrytointi- ja osaamispalvelut, kommentit:

Rekrytointipalvelun perustan muodostaisi digitaalinen palvelualue ”Työmarkkinatori”, jossa työtilaisuudet ja työnhakijat kohtaavat. Tämä edistää työnantajien ja –hakijoiden kohtaantoa. Palvelualueen tietovarantojen tulee olla tasapuolisesti työllisyyttä edistävien palveluiden verkoston eritoimijoiden käytettävissä.

Voimassa olevaan lakiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta sisältyvistä asiantuntija-arvioinneista, valmennuksesta eikä koulutuskokeilusta ei enää säädettäisi lailla. Maakunnan harkintansa mukaan järjestämiin rekrytointia ja työnhakua tukeviin palveluihin voisi kuitenkin jatkossakin sisältyä osaamis- ja ammattitaitokartoituksia, yrittäjävalmiuksien arviointia, valmennusta työnhakuun sekä työhönvalmennusta sekä koulutuskokeiluita. Huolena on, kuinka yleiskatteellisen rahoituksen varoista pystytään turvaamaan

tarvittavat alueiden kannalta tarpeen mukaiset palvelut, kun niistä ei ole laissa säädetty ja rahoitusta korvamerkitty.

6) 4 luku Työkokeilu, kommentit:

Työkokeilusta tehtäisiin jatkossakin kirjallinen sopimus, jonka osapuolena olisi työkokeiluun osallistuvan henkilön ja työkokeilun järjestävän työnantajan lisäksi maakunta taikka sille palvelua tuottava taho. Laissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti muun muassa sopimuksen sisällöstä, työkokeilun enimmäiskestosta ja työkokeilun keskeyttämisestä.

Työkokeilua koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös muuhun työpaikalla järjestettäviin palveluihin, joissa palveluun osallistuva osallistuisi työtehtävien suorittamiseen. Tämä voisi olla mahdollisuus uudistaa nykyisen kuntoutuksen työtoiminnan sekä alueellisissa työllisyyskokeiluissa toteutettavaa työelämäkokeilun kaltaisia palveluita. Soveltamismahdollisuus antaa tilaan uusien palveluiden kehittämiselle, mutta turvaa reunaehdot, joiden puitteissa tulee toimia.

7) 5 luku Työllistämisvelvoite, kommentit:

Kunnilla säilyy velvollisuus järjestää työntekomahdollisuus siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä. Kuntien edellytykset täyttää velvoitteen ehdot heikentyvät, kun kuntien toiminta ja talous muuttuvat oleellisesti sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä.

8) 6 luku Erinäiset säännökset, kommentit:

Maakunta, työnantaja ja työntekijät toteuttavat yhteistyönä muutosturvan toimintamallia, jonka avulla pyritään edistämään irtisanotun, lomautetun tai määräaikaissa työsuhhteessa olevan työttömäksi jäävän työntekijän mahdollisimman nopeaa uudelleen työllistymistä.

Laissa tulisi nostaa esille maakunnan velvoite tehdä muutosturvatilanteessa yhteistyötä kunnan elinkeinotoiminnasta vastaavien tahojen kanssa.

9) 7 luku Voimaantulo, kommentit:

Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta

Alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta annettavalla lailla on tarkoitus siirtää maakunnan liittojen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten rahoitustehtäviä perustettaville maakunnille ja Uudenmaan kuntayhtymälle. Lisäksi laissa olisi tarkoitus säätää eräistä ministeriöiden myöntämistä tuista. Laki koskisi sekä kansallista varoista että Euroopan unionin varoista myönnettäviä tukia. Tukimuodot pysyisivät pitkälti nykyisen kaltaisina ja suurin muutos koskisivat tukea myöntäviä tahoja, joita olisivat yleensä maakunnat.

10) 1 Luku Yleiset säännökset, kommentit:

Maakuntalaissa maakunnan tehtäväksi on esitetty elinkeinoelämän ja elinkeinon sekä innovaatioympäristön kehittäminen ja rahoittaminen sekä siihen liittyvät yritys- ja neuvontapalvelu. Näiden tehtävien toimintojen päällekkäisyyksien vaara erityisesti suurimmilla kaupunkiseuduilla, joiden panostukset sekä työllisyyteen että elinkeinoihin ovat merkittävät. Maakunnan tehtävä on rajattava elinkeinon ja innovaatioympäristöjen rahoittamiseen. Vastuu työllisyydestä tulee olla yhdellä toimijalla.

Oulun kaupungin ja myös muiden kuuden suurimman kaupunkien näkemyksen mukaan kasvupalvelujen järjestämisvastuu tulee määritellä lainsäädännössä vaihtoehtona maakunnalliselle ratkaisumallille myös muille suurille kaupunkiseuduille siten, kuin on valmisteltu lakiluonnoksessa kasvupalveluiden järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa.

Oulun kaupunki esittää, että suuria kaupunkeja ja Oulu kuultaisiin alueidenkehittämisen ja kasvupalvelulakiin liittyen hallintovaliokunnassa.

11) 2 Luku Yritykselle myönnettävät tuet, kommentit:

Esitys noudattaa sisällöltään pääosin nykyistä lainsäätöä. Starttirahoituksen muuttuessa yritysten toiminnan käynnistymistueksi pitäisi tuen kestoajkojen olla vähintään nykyisenkaltaiset. Yritysten kuljetuskustannusten tuki sekä Itä- ja Pohjois-Suomen alueella suurten yritysten investointituki ovat edelleen tärkeitä elementtejä harvaan asuttujen alueiden suhteen.

12) 3 Luku Voittoa tavoittelemattomalle oikeushenkilölle myönnettävät tuet kehittämis- ja investointitoimintaan, kommentit:

Esitys noudattaa sisällöltään pääosin nykyistä lainsäätöä. Tärkeää on 9 §:ään sisällytetty mahdollisuus tuen käytöstä pääomasijoitustoimintaan.

13) 4 Luku Palkkatuki, kommentit:

Esitys noudattaa pääosin nykyistä lainsäätöä. Yrittäjyyden mahdollisuus eri muodoissaan tulee turvata vaihtoehtona palkkatyölle.

14) 5 Luku Tuen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen, kommentit:

Esitys noudattaa pääosin nykyistä lainsäätöä

15) 6 Luku Tuen palauttaminen ja takaisinperintä sekä maksatuksen lopettaminen, kommentit:

Esitys noudattaa pääosin nykyistä lainsäätöä

16) 7 Luku Euroopan unionin rakennerahastoja koskevat erityissäännökset, kommentit:

17) 8 Luku Erinäiset säännökset, kommentit:

18) 3. Laki yksityisistä rekrytointipalveluista. Kommentit:

Yksityiset rekrytointipalvelut tulee olla lailla säädeltyä toimintaa.

19) 4. Laki sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta. Kommentit:

Lain kumoaminen on perusteltu.

5. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

Työttömyysturvalain keskeisimmät muutokset koskevat työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyvien tehtävien siirtämistä TE-toimistoilta työttömyyskassojen, Kansaneläkelaitoksen ja maakuntien hoidettavaksi. Tehtävien siirtämisestä säädetäisiin pääosin 11 – 14 luvussa.

Lisäksi työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää muutettaisiin siten, että keskeistä jatkossa olisi työnhakijan aktiivisen työnhaun seuraaminen. Tätä koskevat säännökset olisivat pääosin 2 a luvussa.

20) 1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

Työnhakijan oikeus ja mahdollisuus suunnitelmalliseen etenemiseen työllistymisen edistämiseksi muuttuu suoritevelvoitteiden suuntaan, kun työllistymissuunnitelman säädös poistetaan laista. Laissa rekrytointi- ja osaamispalveluista todetaan useassa kohdassa, että työnhakijan kanssa sovitaan palveluihin osallistumisesta, mutta samalla useat palvelut katoavat säädösten osalta ja muuttuvat maakunnan harkinnanvaraisen hankinnan piiriin. Työnhakijan kanssa tehtyjen sovittujen asioiden kirjaamista ja työnhakijan oikeuksia siinä ei avata tarkemmin ja vaarana onkin, että palveluiden suunnitelmallisuuden tavoite katoaa.

21) 2 luku Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset, kommentit:

Saadakseen työttömyysetuutta henkilön tulee ilmoittautua työnhakijaksi ja ilmoittaa verkkopalveluissa vähintään seitsemän päivän välein työnhakunsa jatkumisesta ja työnhakuun liittyvistä toimista. Työnhakijan ilmoitusvelvollisuuteen liittyen tulee turvata sellaisten henkilöiden, joilla asuinpaikkansa ja heikon tulotasonsa vuoksi on verkko- ja puhelinpalveluiden käytössä haasteita. Työnhaun uusimisen ja ilmoitusvelvollisuuden sidos työttömyysturvaan on vahva, joten tilanne saattaa aiheuttaa merkittävää haittaa henkilöille, joiden yhteydenpidon mahdollisuudet ovat rajalliset.

Työttömyysetuuden saaminen edellyttäisi, että työnhakija hakee työttömänä ollessaan keskimäärin vähintään yhtä avointa työpaikkaa kutakin täyttä työttömyysviikkoa kohti. Työnhaun realistiset mahdollisuudet ja vaihtoehtoisten työllisyyttä edistävien palveluiden tarjonta ei ole tasapuolista eri alueilla ja tilanteissa. Työnhaun veloitteesta voi seurata kohtuuttomia tilanteita.

Työnhakijalla on ilmoitusvelvollisuus, mutta miten kasvupalveluiden tuottajat todentavat ilmoituksen todenperäisyyden? Miten työnantajille järjestelmiin jätetyt avoimet työhakemukset ja niiden pitkäkestoinen voimassaolo täyttävät työnhaun edellytykset?

Työnantajien näkökulmaa ei ole huomioitu esityksessä lainkaan. Työnantajat joutuvat hakemustulvan käsittelyssä tilanteen sijaiskärsijäksi. Miten työnantajat suoriutuvat tästä ja mitä haittaa siitä tulee sekä työnantajien rekrytointitilanteille ja työnhakijoiden mahdollisuuksille? **Työnantajille ei tule asettaa velvoitteita työnhaun todentamisen, seurannan tai raportoinnin osalta.**

Myös työnhaun tosiasiallisen toteuttamisen todentamiseen liittyvät kysymykset tulee ratkaista. Eri järjestelmien kautta suoritettujen hakujen ja niihin reagoimiseen liittyvät haasteet muuttuvat työnantajille painajaismaisiksi, jolloin vaarana on, että avoimesti ja julkisesti ilmoitetut avoimet työpaikat häviävät työmarkkinatori- ja rekryalustoilta.

Digitaalisten palveluiden mahdollisuudet kohtaannon edistämisessä ovat tulevaisuutta, mutta tällöin tulee varmistaa, että myös työnhaun käyttö työttömyysturvan ehtona on otettu huomioon palvelun suunnittelussa.

22) 2 a luku Työvoimapolitiisesti moitittava menettely, kommentit:

Saadakseen työttömyysetuutta henkilön tulee ilmoittautua työnhakijaksi. Tieto työnhaun alkamisesta ja sen voimassaolosta ilmoitetaan etuuden maksajille. Maakunnan on huolehdittava siitä, että maakunnassa on toimipaikkoja, joissa henkilö voi aloittaa työnhakunsa myös henkilökohtaisesti. Tässä yhteistyö kuntien työllisyyspalveluiden kanssa mahdollistaisi kokonaistaloudellisesti järkeviä ratkaisuja toteuttaa henkilökohtaista palvelua.

Työttömyysturvan muutokset seuraamusjärjestelmän ns. nollatuntisopimusten ja provisiopalkkaisen työn osalta on tervetullut muutos.

8 a§ Aktiivisen työnhaun laiminlyönti: *Jos haettavaa työpaikkaa ei ole tarjottu työnhakijalle 4 §:n 4 momentissa tarkoitetulla tavalla, työpaikan on oltava sellainen, jonka saamisen edellytykset työnhakija täyttää. Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työhakemus johda työsuhteen syntymiseen, hakemus ei täytä 1 momentissa tarkoitettua edellytystä aktiivisesta työnhausta.*

Lain kohta työn saamisen edellytyksistä ja menettelystä, jossa työhakemus ei johda työsuhteeseen ovat liian tulkinnanvaraisia ja heikentävät työnhakijan oikeusturvaa.

8 b§ aktiivisen työnhaun rajoitukset: *edistänyt osaamistaan, työnhakuaan, työllistymistään tai yritystoiminnan aloittamista muulla maakunnan tai palveluntuottajan kanssa sovitulla tavalla.*

Lain teksti ja sopimisen määritelmä eivät ole riittävän selkeitä ja tulevat eriarvoistamaan työnhakijoita tulkinnanvaraisuutensa vuoksi. Mihin ko. sopimus on kirjattu ja miten työnhakijan oikeudet on turvattu?

23) 5 luku Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset, kommentit:

Esitys vastaa pääosin nykykäytäntöä

24) 6 luku Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto, kommentit:

Esitys vastaa pääosin nykykäytäntöä

25) 7 luku Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset, kommentit:

Esitys vastaa pääosin nykykäytäntöä

26) 9 luku Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu, kommentit:

Esitys vastaa pääosin nykykäytäntöä. Omaehtoinen opiskelu työttömyysturvalla edistää työnhakijan työmarkkinakelpoisuutta ja esitys on kannatettava.

27) 10 luku Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset, kommentit:

Esitys vastaa pääosin nykykäytäntöä.

28) 10 a luku Kulukorvaus, kommentit:

Esitys vastaa pääosin nykykäytäntöä.

29) 11 luku Toimeenpanoa koskevat säännökset, kommentit:

Säädösluonnokset ei ole käytettävissä. Muutos yksinkertaistaisi työttömyysturvajärjestelmää merkittävästi, kun työttömyysetuuden maksaja huolehtisi työttömyysturvaseuraamuksia lukuun ottamatta seuraamuksia

moitittavasta käyttäytymisestä ja työnhakijan työttömyysturva-asian ratkaisemisesta. Työnhakija esittäisi työttömyyttään, työssä oloaan, opinto-jaan ja yrittäjyyttään koskevat työttömyysetuuteen vaikuttavat selvitykset samalle taholle, jolta hakee etuutta. Muutos todennäköisesti nopeuttaisi sekä työttömyysetuuden maksamista että mahdollisia valitusprosesseja. Kun työttömyysturvan maksajana on Kela ja myös toimeentulotuen käsittely kuuluu Kelalle, mahdollistaa muutos nykyistä paremmin työttömyysturvan ja toimeentulotukeen liittyvän aktiivisen toiminnan seurannan ja helpottaa tukien yhteensovittamisen tarpeen huomioimista

30) 12 luku Muutoksenhaku, kommentit:

Esitys vastaa pääosin nykykäytäntöä.

31) 13 luku Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset, kommentit:

Esitys vastaa pääosin nykykäytäntöä.

32) 14 luku Erinäisiä säännöksiä, kommentit:

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

33) Vuorotteluvapaan toimeenpanoon liittyvät tehtävät siirrettäisiin TE-toimistoilta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle. Lisäksi tehtäisiin vuorotteluvapaasijaista koskevia muutoksia. Kommentit:

Vuorotteluvapaata hakeva henkilö antaa selvitykset samalle taholle, jolta hakee etuutta. Muutos todennäköisesti nopeuttaisi asioiden käsittelyä ja etuuden maksamista.

Muutoksiin liittyviä muita lakeja:

- **Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta**

- **Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

- **Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta**

- **Laki valtion virkamieslain 5 a §:n muuttamisesta**

- **Laki valmiuslain 99 §:n muuttamisesta**

- **Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta**

34) Kommentit muutoksiin liittyvistä laeista:

- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

- Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Esitykset vastaavat pääosin nykykäytäntöä. Kuntouttavan työtoiminnan lainsäädäntöä tulisi uudistaa ja selkiyttää ja eriyttää sosiaalisen osallisuutta edistävän kuntoutuksen ja työelämätaivoitteisten palveluiden sisältöjä ja tavoitteita TEOS työryhmän esitysten pohjalta.

Kommentit poistettaviksi esitettyjen säädösten osalta:

Hallituksen lakiesityksissä esitetään poistettavaksi säädökset työllisyyspoliittisesta avustuksesta ja työolosuhteiden järjestelytuesta, ja että mainituista tuista ja avustuksista luovuttaisiin. Hallituksen esityksen perusteluissa esitetyt vaikuttavuusarviointit eivät ota huomioon valtion talouteen kustannuseriltään ja tilastollisesti pienten tuki- ja avustusmuotojen merkitystä sen saajalle eli osatyökykyiselle henkilöasiakkaalle ja työvoimapolitiittisten hankkeiden merkitystä työnhakijan saamalle henkilökohtaiselle tuelle sekä kolmannen sektorin työllistämistoiminnalle. Työvoimapolitiittisen avustuksen ja työolosuhteiden järjestelytuen säädökset tulee säilyttää laissa.

1) Työolosuhteiden järjestelytuki

Lakiesitysten nykytilan arvioinnissa ja perusteluissa todetaan, että työolosuhteiden järjestelytukea on maksettu myös sellaisille työnantajille, joilla voidaan katsoa olevan edellytykset hankkia tarvittavat kalusteet, työvälineet tai avustaja ilman tukea. Tämän katsotaan tukevan ajatusta, että tukimuodosta voidaan luopua. Tukea on kuitenkin myönnetty myös toimijoille, joiden toteuttama osatyökykyisen työllistäminen ei olisi lainkaan mahdollistunut ilman tukea. Vuonna 2016 työolosuhteiden järjestelytuesta tehtiin myönteisiä päätöksiä 73 kappaletta. Myönteisistä päätöksistä noin 20 % (15 kpl) kohdistui kommunikaation apuvälineisiin kuten puheäänivahvistimen hankintaan. Myönteisistä päätöksistä 8 % (6 kpl) kohdistui muuhun muutostyöhön työpaikalla ja noin 26 % (20 kpl) toisen työntekijän antamaan apuun. Tämänkaltaisten palveluiden ja avun poistuminen merkitsisi sitä tarvitsevalle yksittäiselle henkilölle suoranaista estettä työllistyä. Vaikka määrä on tilastollisesti pieni ja kustannusvaikutus valtion menoihin on suorastaan marginaalinen, sen merkitys yksilölle on merkittävä.

Työolosuhteiden järjestelytuki on vähän käytetty tukimuoto sen huonon tunnettavuuden ja ammatillisen kuntoutuksen palveluiden vastuunjaon epäselvyyksien vuoksi, ei sen vuoksi, ettei tuen poistuminen vaikuttaisi yksittäisen osatyökykyisen työllistymiseen heikentävästi, ellei peräti estyisi kokonaan sen puuttuessa. Erityisesti pienten yritysten mahdollisuudet toteuttaa omin kustannuksin työolosuhteiden järjestelyitä ovat heikot, mutta moni työllistymisen potentiaalinen mahdollisuus olisi olemassa, jos tuen saannissa olisi parempi tunnettavuus ja neuvontaa sen saamiseen.

2) Työllisyyspoliittinen avustus

Työllisyyspoliittinen hankeavustus myönnetään useimmiten yhdistyksille tai säätiöille. Vuonna 2016 näistä 28 oli työttömien yhdistystä tai vastaavaa, 126 muita yhdistyksiä ja 27 säätiömuotoista toimijaa. Kuntien hankkeita oli kaikkiaan 30. Hankkeille myönnetyn avustusten yhteismäärä oli 1 281 000 euroa.

Hankkeissa pyritään työkokemuksen tarjoamisen ohella kartoittamaan työllistymisen esteitä ja tukemaan jatkotyöllistymisessä tai koulutukseen ohjaamisessa. Keskeisin menetelmä on asiakkaiden henkilökohtainen ohjaus. Lisäksi hankkeen painopisteenä voi olla työnetsintä eli hankkeen toimesta etsitään aktiivisesti työtä avoimilta työmarkkinoilta. Muutamissa hankkeissa on tarjottu mahdollisuutta kehittää osaamista työn ohella tarjottavalla lyhytkoulutuksella sekä mahdollistamalla tutkintotavoitteiseen koulutukseen osallistuminen.

Työllisyyspoliittinen hankeavustus on Oulussa lisännyt merkittävästi työnhakijoiden mahdollisuuksia saada henkilökohtaista tukea työllistymiseensä. Työvoimapolitiittisesta hankerahoituksesta esitetään luopumista

ajatuksella, että hanketoiminta korvattaisiin rekrytointi- ja osaamispalveluihin kytkettävillä palvelutuotannolla. Tämä kuitenkin edellyttää, että tilattavia palveluita hankitaan. Uhkana on, että yleiskatteellinen rahoitusmalli syrjäyttää mahdollisuudet palvelutarpeiden arvioitiin pohjautuvien työllisyyttä edistävien palveluiden hankintaan.

Työllisyyspoliittista avustusta saaneiden hankkeiden yhteydessä on useimmiten tarjottu myös työkokeilumahdollisuuksia ja palkkatukityöpaikkoja hankkeen järjestävästä yhdistyksestä tai säätiöstä. Ohjaushenkilöstö on rahoitettu työllisyyspoliittisella avustuksella. Jos yhdistyksen taloudellinen tilanne ei mahdollista ohjaushenkilöstön palkkaamista, palkkatuettu työ voi loppua ja työllistämistä edistävät toimintamahdollisuudet heikentyä. Työllisyyspoliittisen avustuksen poistuminen vaikuttaa siten kolmannen sektorin palkkatukityöpaikkojen mahdollisuuteen. Myös Oulussa työllisyyspoliittisten hankkeiden toiminta on merkittävästi lisännyt työllistämistä ja oppisopimuskouluttautumisen mahdollisuuksia.

Lakiesityksen vaikutusten arvioinnissa todetaan, että vaikutukset voivat olla vähäiset, koska on paljon yhdistyksiä, jotka tarjoavat palkkatuettua työtä ilman työllisyyspoliittista avustusta. Vaikutusten arvioinnissa ei tuoda kuitenkaan esille sitä seikkaa, että kolmannen sektorille varatut 100 prosenttiset palkkatuet ovat pääsääntöisesti kohdennettu varojen vähäisyyden ja riittämättömyyden vuoksi juuri työvoimapolitiittista hanketoimintaa toteuttaville tahoille. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston alueella vuodelle 2017 varatut määrärahat loppuivat jo helmikuun puolivälissä. Tämä tarkoittaa, että todellisuudessa ilman hanketoimintaa ei yhdistyksillä ole ollut mahdollisuutta saada palkkatukea lainkaan. Vaikuttavuusarvioinnissa todetut seikat eivät siten perustu todelliseen tilanteeseen, vaan antavat väärän kuvan vaikutuksista, jos työvoimapolitiittisista hankeavustuksista luovutaan.

Laki kotoutumisen edistämisestä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämisestä. Voimassa oleva laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) kumottaisiin. Lain tarkoituksena olisi edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita. Esityksessä säädettäisiin kotoutumisen edistämisestä selkeästi ja johdonmukaisesti ottaen huomioon maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä aluekehitys- ja kasvupalvelu-uudistusten edellyttämät kotouttamista koskevat muutostarpeet. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kotoutumista edistävästä palveluista ja viranomaisten tehtävistä kotoutumisen edistämisessä samoin kuin kotouttamisen yhteensovittamisesta ja seurannasta hallinnon eri tasoilla. Kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen yhteen sovitettaisiin maakunnan ja kunnan muun suunnittelun kanssa.

35) 1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

Yhteistyön tärkeys tulee korostumaan maakunnan ja kunnan muun suunnittelun ja kehittämistyön kanssa. Tällä kotouttamisen suunnittelun yhteensovittamisella ja yhteensovittamisella tarkoitettaisiin keskeisesti aluekehitystä, terveyden ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja alueiden elinvoiman edistämistä koskevaa suunnittelua, mutta tarvittaessa myös muuta suunnittelua tarpeen mukaisesti. On kuitenkin hyvin tärkeää muistaa ja jopa omalta osaltaan korostaa kuntien opetustointia, joka toimii yhtenä hyvin keskeisenä kotouttamistoimena.

On erittäin hyvä, että 3§:ssa uudessa laissa määritellään palvelun tuottaja. Tämä selventää ja selkeyttää uusien palvelutuottajien roolit, vastuut ja edesauttaa yhteistyön tekemistä eri tahojen kanssa.

Pitäisi korostaa, että tulkkia tulee käyttää aina, jos on vähänkin epäilystä siitä, että ymmärtääkö henkilö asian. Osaavatko työntekijät arvioida ko. palvelutarpeen?

36) 2 luku Kotoutumista edistävät palvelut, kommentit:

Valinnanvapauslaissa säädetään tarkemmin siitä, mitkä palvelut tuotetaan maakunnan liikelaitoksessa ja mitkä sosiaali- ja terveyskeskuksessa sekä miten asiakkaan valinnanvapaus toteutuu eri palveluissa.

Valinnanvapauslaki muuttaa suomalaisen yhteiskunnan toimintakulttuuria ja antaa moniehtoisia mahdollisuuksia tehdä omia ratkaisuja oman hyvinvoinnin edistämiseksi. On hyvä, että uudessa laissa korostetaan yhdenvertaisuuslakia sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvolakia. Nämä lait ovat keskeisessä asemassa kotouttamisen onnistumisessa ja maahanmuuttajan toiminnassa kun hän pääsee valitsemaan omat henkilökohtaiset palvelunsa.

Maahan muuttaneille annettujen ohjaus- ja neuvontapalveluiden määrä ja laatu on hyvin kirjavaa, riippuen kotouttamispaikkakunnasta. On erittäin hyvä, että uusi laki määrittelee tarkemmin toiminnan sisältöjä sekä korostaa toiminnan poikkitoiminnallisuutta. Toiminnan sisällöissä tulisi näkyä myös maakunnan ja alueen kuntien erilaiset toimintakulttuurit ja keskeiset arvot. Kansalaisyhteiskunnan rooli on myös keskeinen elementti kotouttamisen onnistumisessa kokonaisvaltaisemmin.

Kunta osallistuu mahdollisesti alkukartoitukseen: kunnan työntekijän tarkempi määrittely?
Kunnan pitäisi saada järjestää alkukartoitus muille kuin sosiaalipalveluiden tai kasvupalveluiden asiakkaille: Kahden viikon aikaraja alkukartoitukseen on varsin tiukka.

Alkukartoituksen järjestämisen moninaisuus on hyvä asia. Asiakkaat tulevat omista lähtökohdistaan ja alkukartoituksen tarve on aina henkilökohtainen asia. Tärkeintä on, että alkukartoituksen tavoitteet pysyvät kaikilla toimijoilla selkeänä. Onhan toisaalta sama kuka alkukartoituksen tekee, kunhan asiakas saa palvelun mahdollisimman sujuvasti ja laadukkaasti omien tarpeiden pohjalta. Alkukartoituksen tärkeänä tehtävänä on nimenomaan henkilön yksilöllinen ohjaus huomioiden hänen taustansa ja kokemuksensa. Ohjauksellisuutta ei tuoda esiin riittävän selkeästi.

Ennen kotouttamissuunnitelmaa täytyy tehdä alkukartoitus.

Kuinka pysyviä ovat kotoutumissuunnitelmista ja alkukartoituksista vastaavat tahot? Joutuuko asiakas suunnitelmien seurantavaiheessa aina uusille työntekijöille? Tietojen siirto ja salassapitovelvollisuus huomioitava. Hankitaanko ostopalveluina – kuinka pitkäksi aikaa kerrallaan?

Yhden kotouttamissuunnitelman tekeminen asiakkaalle ja hänen perheelleen on hyvä asia. Liian monen erilaisen suunnitelman tekeminen vain hajottaa kokonaiskuvan löytämistä. Kotouttamissuunnitelma on pystyttävä laatimaan riittävän laaja-alaisesti ja esimerkiksi lapsen etu huomioiden. Salassapitomääräykset ja eri viranomaisten omat käsitykset tietojen jakamisesta eivät saa estää lapsen edun toteutumista.

Kaivataan tarkennusta siihen, että milloin kotosuunnitelman voi tehdä muille kuin sosiaalipuolen tai kasvupalveluiden asiakkaille. Tästä ei ole selkeää ohjeistusta, mutta kunnissa on tehty niitä esimerkiksi opiskelijaperäisille maahanmuuttajille.

Kotoutumisaika on kolme vuotta. Kun henkilö tulee esimerkiksi opiskelijana Suomeen, kotoaika on ohi, kun hän valmistuu – miten nämä henkilöt voivat saada kotoajan jälkeen yksilöllistä ohjausta, kun kotoaika on ohi?

Uudessa laissa määritellään myös maahanmuuttajan velvollisuus noudattaa hänen kanssaan tehtyä kotouttamissuunnitelmaa. Tämä edesauttaa maahanmuuttajan sitouttamista sovittuihin järjestelyihin sekä antaa lisää vaikuttavuutta kotosuunnitelmien tekoon.

Uudessa laissa on velvollisuus noudattaa suunnitelmaa. Pitäisikö tähän kirjata, että esimerkiksi kotokoulutuksissa pitää seurata tarkasti poissaoloja. Sitä ei tehdä tällä hetkellä. Kotokoulutuksissa

palvelutarjoajat ovat velvollisia järjestämään myös muuta kuin suomen kielen opetusta. Olisiko hyvä olla maininta, että OPH:n opetussuunnitelmaa tulee noudattaa kaikkien opetusta järjestävien tahojen.

Kotouttamissuunnitelmassa olisi hyvä mainita myös kotouttamistyötä tekevien kouluttautuminen.

37) 3 luku Kotoutumisen edistäminen maakunnassa, kommentit:

Onko kotouttamiseen varatut rahat ”korvamerkittyjä”, vaan päättääkö rahoista kuntien poliittiset päättäjät?

38) 4 luku Kotoutumisen edistäminen kunnassa, kommentit:

Kunta voi asettaa monialaisen neuvottelukunnan – **kunnan tulee asettaa.**

Henkilöstön osaamisen kehittäminen **vuosittain.**

Kunnan pitää jatkossakin laatia kotouttamisohjelma. Sillä sitoutamme eri toimijat kotouttamistyöhön. Lisäksi se toimii hyvänä tietopakettina ja sen avulla maakunnan on helpompi valvoa kunnissa tapahtuvaa kotouttamistyötä.

Kunnissa pitää nimetä henkilöt jotka vastaavat kotouttamistyöstä. Heidän täytyy olla vakinaisessa työsuhteessa kuntaan. Näin taataan työn jatkuvuus.

39) 5 luku Valtion kotoutumista edistävät toimet, kommentit:

Saako kunnat enää korvausta muista kuin pakolaistaustaisille tehdyistä alkukartoituksista ja muista palveluista? Jos lakimuutos tapahtuu, kunnalle ei turvata resurssia toteuttaa riittävää alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa (esim. alkukartoitus). Maahanmuuttajalle tehtävästä alkukartoituksesta, riippumatta maahanmuuton syystä, **kunnalle maksettava korvaus tulee säilyttää.**

40) 6 luku Ilman huoltajaa maassa asuvaa lasta koskevat säännökset, kommentit:

41) 7 luku Rekisterisäännökset, kommentit:

-

42) 8 luku Erinäiset säännökset, kommentit:

--

43) 9 luku Voimaantulo, kommentit:
